

کتاب‌های جشنوارهٔ عمار/ ۵

ده‌قاپ، ده‌قهرمان

مروری بر مستندهای برگزیدهٔ «ملت
قهرمان» جشنوارهٔ ردمی فیلم عمار

ویش:

نعمت‌الله سعید

مجید مالک

شماره ۱

ده قاب، ده قهرمان

به کسب: نجات الله سعیدی و مجید مالکی • ویراستار: مهدی محدثی • صفحه آرا: حسین قاسمیان • طراحی جلد: سید ایمان نوری نجفی • مدیر هنری: رسول خسروبیگی • امور چاپ: ابرحسین کریمی • ناشر: انتشارات راه یار • نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۸ • ۱۰۰۰ نسخه • قیمت: ۲۰,۰۰۰ تومان • شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۹-۲۲-۹

قیمت ها: با DVD مستندها: ۳۰,۰۰۰ تومان

فیلم

سرشناسه: جشنواره مردمی فیلم عمار، عنوان: نام پدیدآور: ده قاب، ده قهرمان؛ مروری بر مستندهای برگزیده «ملت قهرمان»؛ شناسه: ۱۳۹۸، به کوشش نعمت الله سعیدی، مجید مالکی، مشخصات: سر: تهران، راه یار، ۱۳۹۸، مشخصات ظاهری: ۱۹۲ص: ۲۰×۱۳ س.م، فروست: مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی، سینمای انقلاب: ۵، شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۹-۲۲-۹ وضعیت فهرست نویسی: یادداشت: نمایه، عنوان دیگر: مروری بر مستندهای برگزیده «ملت قهرمان»؛ شناسه: ۱۳۹۸، مردمی فیلم عمار، موضوع: سینمای مستند -- ایران -- جشنوارهها موضوع: Documentaries -- Iran -- Festivals -- شناسه افزوده: سعیدی، نجات الله، ۱۳۴۵-، گردآورنده شناسه افزوده: مالکی، مجید، ۱۳۶۷-، گردآورنده شناسه افزوده: جشنواره مردمی فیلم عمار، رسانه رده بندی کنگره: ۵۹۸۳۶۲۷ PNI۹۹۵/۹ رده بندی دیویی: ۷۹۱/۴۳۷ شماره کتابشناسی ملی: ۵۹۸۳۶۲۷

مراکز پخش

دفتر مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی: تهران، بلوار کشاورز، خیابان ۱۶ آذر، پلاک ۶۰، حسینیه هنر، تلفن: ۰۲۱۴۲۷۹۵۴۵۴ - ۰۹۱۹۹۰۳۸۲۷۰ • پاتوق کتاب: ۰۲۵۳۱۰۷۷ • کتاب فردا: ۰۲۵۳۷۷۴۶۹۹۲ • شهید کاظمی: ۰۲۵۳۷۸۴۰۸۴۴ • به نشر: ۰۲۱۸۸۹۶۰۴۶۶

فهرست

۷	 پیشگفتار
۱۳	 مقدمه نویسنده
	قاب او : مش : سماعیل (۲۳-۳۲)
۲۴	 در ستایش سادگی
۲۷	 قهرمان یعنی این (مهدی زمان پور کیاسری)
	قاب دوم: بدون مرز (۲۳-۵۴)
۳۴	 زیباشناسی در کنار ایدز
۴۳	 سفیر مردمی انقلاب (مجید عزیزی)
	قاب سوم: مهربانو (۵۵-۷۰)
۵۶	 وقتی اشتغال زنان واجب است
۶۴	 داستان، داستان مبارزه است (سید مصطفی موسوی تبار)
	قاب چهارم: معلم (۷۱-۸۷)
۷۱	 معلم مدرنیته
۷۸	 زندگی قهرمانانه (محمد حبیبی منصور)
	قاب پنجم: موزاییک انقلابی (۸۹-۱۱۰)
۹۰	 استراتژی موزاییکی
۹۵	 یکی از هزاران (مسعود ملکی)

قاب ششم: حاج شکرالله (۱۲۲-۱۱۱)

۱۱۱..... نودسالگی در هشت دقیقه

۱۱۷..... به هیچ کس غیر از خدا نیاز نداشت (حمیدرضا ایوب میگوئی)

قاب هفتم: ایمان (۱۴۲-۱۳۳)

۱۲۴..... ایمان و بی ایمانی در کارهای فرهنگی

۱۳۰..... طلبه جهانی (مسعود زارعیان)

قاب هشتم: بانو (۱۵۸-۱۴۳)

۱۴۴..... بانو و بانو

۱۴۸..... زینت نرین زنی که شناختم (روح الله کاظمی زاده)

قاب نهم: روحانی دریا (۱۸۰-۱۵۹)

۱۶۰..... یازد بزرگ از چهار

۱۶۸..... سکویی برای تاج (مجتبی ناظری)

قاب دهم: بابا حاجی (۱۹۱-۱۸۱)

۱۸۲..... تراکتوری در مزرعه

۱۸۶..... در مسیر شهادت (علیرضا سیدی)

■ پیشگفت

در واپسین سال دوازدهم ششاد، ناعدالتی فراگیر ارتباطی و رسانه‌ای، کنشگران معطوف به استلاب اسلام، راه این نتیجه رساند که برای برابری با اشرافیت برآمده از دل مناسبات، پس از انقلاب، بیش و پیش از هر چیز باید به پژواک صدای جمهوریت و عام‌المرم تبدیل شد. درست در این هنگام و با این تحلیل بود که جشنواره مردمی فیلم عمار متولد شد. با این تعبیر جشنواره عمار بیش از یک جشن‌واره، یک جنبش‌واره بود؛ حرکتی برای توزیع معانی‌ای که در سپهر عمومی مردم متولد شده است. مردمی که صدای شان در میان هیاهوی همواره بر صدرنشینان رسانه ایرانی روایت نمی‌شد. در نگاهی موشکافانه می‌توان گفت هویت عمار در غیریت برنبفه جدایی شکل گرفته که جامعه، سیاست و بیش از همه فرهنگ پس از انقلاب به تیول خود درآورده و مدیران فرهنگی ناکارآمد و ستادهای تعطیل‌نیزکاری جز خراج دادن به این اشراف نداشتند.

برای یک جشنواره سینمایی آثار تولید یافته اهمیت دارد، عمار اما یک جنبش‌واره بود و از این رو به توزیع آثار بهایی ویژه می‌داد. تمایز عمار پیش و بیش از آن که به واسطه خطوط فکری و فرهنگی و بر سر محتوای آثار باشد،

تمایزی اجتماعی و بر سر سامان دریافت و توزیع معنا بود. عمار می گفت و می خواست عامه مردم، این امکان را داشته باشند که معانی و ایده های خود را با دیگران در میان بگذارند و همین خواسته، جنبه های اجتماعی و جنبش و ارگی عمار را برجسته و متمایز می کرد. عمار البته جشنواره ای انقلابی و دل بسته به انقلاب اسلامی بود، اما این دل بستگی را از رهگذر مسئله اجتماعی، ارتباط اجتماعی و توزیع اجتماعی به دست آورده بود.

■ ■ ■

بخش واره عمار راهی را آغاز کرده بود که پیایی چگونگی های بدیعی را پیش روی کنشگران قرار می داد. «خود راه بگویدت که چون باید رفت» و یکی از نخستین گفته های این راه، نقد ساختار سینمای ایران بود. جشنواره عمار به اصلاح جنبش و ارگی و گستره وسیع اکران کنندگان مردمی خود، کوشید مزی های صرف، در سینمای ایران را جابجا کند. کوشید نگاه استعلایی و سلطانی سینمای ایران به متن مردم را از طریق بسط جمهوری مخاطب تضعیف کند. کوشید مرکزگرایی مستتر و مستقر در نظام تولید و توزیع سینمای را نادیده بگیرد. کوشید فقرهای جغرافیایی و اجتماعی جدیدی را به مخاطبان سینما در ایران نشان دهد. کوشید غیرطبیعی بودن سینمای ایران را به بحث بگذارد و در جست و جوی انقلاب اسلامی در سینمای سانسور را برجسته کند. کوشید مرزهای مسئولیت در سینمای اجتماعی را بازتعریف کند و ضرورت نقدها را به نایب ال به نابرابری و ناکارآمدی را از موضعی درون گفتمانی، به محافظه کاران میدان رسانه، سیاست و جامعه یادآور شود. دست آخر آن که جشنواره عمار کوشید فکر کردن درباره امید و آینده را به سینمای اکنون زده تذکر دهد.

■ ■ ■

کوشش گران فرآیندهای گفته شده مذکور، تنها برگزارکنندگان یا حتی تولیدکنندگان عمار نیستند. تک تک چند هزار نفری که به عنوان

اكران‌كنندگان مردمی، آثار جشنواره را به مسجد و مدرسه و دانشگاه و بیمارستان و زندان و آيستگاه آتش‌نشانی می‌بردند؛ آن‌هایی که معانی عمار را به روستاهای دور افتاده، آن‌جا که تلویزیون هم راه ندارد می‌بردند، بخش مهمی از کوشش‌گران و بلکه بدنه اصلی کنشگران این جنبش‌واره‌اند. مخاطبان عمار نیز برخلاف روند متداول، تنها از دریچه تنگ گیشه و اقتصاد با تولیدکنندگان آثار در ارتباط نیستند. گاه در شهر و روستایی دور، برای دیدن یک مستند و پس از دیدن آن، چند برابر گران‌ترین بلیط سیمای ایران هزینه و هدیه می‌کنند اما مهم‌تر از هزینه، همراهی است. مخاطبان ماربازار و نظروپیشنهاد خود، آحاد فعال جمهوری مخاطب هستند و به آفرینندگان جهان عمار جهت می‌دهند. گاه علاوه بر جهت، جایزه نیز می‌دهند. انبوهی از ریزنمادین و مردمی، نشانه‌هایی هستند که هزینه‌های همراهی مخاطبان جشنواره عمار را تفسیر می‌کند و توضیح می‌دهند چگونه مخاطبان جشنواره عمار، آحاد همراه و کنشگران پایه در جنبش‌واره مردمی فیلم عمار هستند.

شاید بتوان گفت آثار عماري به یک زیرتبدیل شده، شاید هم در تولد این ژانر تردید داشته باشیم؛ با این همه نمی‌توانیم از ویژگی و روح مشترک آثار عمار بگذریم: جشنواره عمار می‌کوشد جهانی را پیش‌پسین مستندسازان بگشاید که در آن فاعل شناسا به اُبژه خود نگاهی استعلایی و سوبژکتیو ندارد. بی‌آنکه بخواهیم مدعی باشیم این کوشش مستندسازان عماري به نتایج کامل خود رسیده است، نمی‌توانیم نتایج این کوشش را نادیده بگیریم؛ در پرتو این نگاه برابر و بلکه فروتن است که بخش مهمی از کنشگران جنبش‌واره عمار، روایت‌شوندگان، قهرمانان و سوژه‌های آثارش هستند. آن‌ها فعالانه در اكران‌ها و آیین‌های افتتاحیه و اختتامیه حاضر می‌شوند و انباشته‌های تجربی خود را به گنجینه معانی عمار اضافه می‌کنند و در ابتکاری اخیر، به برگزیدگان جشنواره جایزه استقلال می‌دهند.